

transportului cu animale, la sisteme de înjugare, înhămare sau de alte posibile relaționări cu vehiculele iar în cazul ambarcațiunilor, de multe ori comune cu structurile B;

D – structuri auxiliare legate de mijlocul de transport sau adiacente acestora (elemente de conducere, de întreținere, de creștere a eficienței).

Tipologia mijloacelor de transport se realizează pe aceste structuri A, B, C, D în tipuri, subtipuri, variante și subvariante, prin aceste structuri și catene caracteristice tuturor mijloacelor de transport se configurează unitatea lor ca sistem.

Pe această concepție, în cadrul lucrării, s-a realizat și categorisirea și clasificarea mijloacelor de transport din România, deschise posibilităților de completare.

Lucrarea ridică două probleme urgente și importante:

- cercetarea urgentă a unui fenomen aflat în plină dezintegrare entropică din punct de vedere tradițional;
- conservarea patrimonială atât pe plan muzeografic, cât și pe alte planuri (turistic, divertisment, spectacole etc.).

Încheierea se face prin prezentarea experienței Muzeului Civilizației Populare Tradiționale ASTRA din Sibiu în realizarea unui sector tematic, în cadrul căruia s-a construit un pavilion de prezentare a vehiculelor cu roți din România. O experiență asemănătoare se realizează și în Muzeul Agriculturii din Slobozia.

În final se prezintă un glosar selectiv, îndeosebi legat de structurile vehiculelor precum și o bibliografie selectivă.

Delia Voina

Pagini de folclor românesc din Serbia. Texte din colecția lăutarului Sima G. Prunarević (1888-1969),

editori Elena Ramona Potoroacă, Zvonko Trailović, Sibiu, Editua „ASTRA Museum”, 2011, 468 p.

Volumul reprezintă una din cele mai importante lucrări de restituire apărute în ultimul timp în România despre folclorul românilor de la sud de Dunăre. Publicată în condiții grafice excelente, cartea cuprinde facsimilele celor cinci caiete cu cântece bătrânești ale lui Sima Prunarević, vestit lăutar de pe valea Timocului, din satul Zlocutea (astăzi Aleksandrovac), precum și transliterarea lor în limba română.

Sima Prunarević s-a născut la sfârșitul secolului al XIX-lea și a murit în 1969. A îndrăgit cântecul popular încă din copilărie, adunând în repertoriul său peste o sută de balade autentice din zona de baștină. Ca toți rapsozii populari, avea o memorie prodigioasă, o vie capacitate de a improviza și dexteritatea de a îmbina declamarea versurilor cu acompaniamentul muzical, la cobză sau la vioară. Culegătorii de folclor dintotdeauna au apreciat lăutarii deopotrivă pentru tehnica „zicerii”, pentru puterea de a atrage și a impresiona publicul, calitățile interpretative individuale fiind la fel de importante ca transmiterea cu maximă fidelitate a conținutului tradițional. În secolul al XIX-lea, lăutarul este prezent atât în toate circumstanțele festive, de la nunți și botezuri la înmormântări, acolo unde este solicitată o anume solemnitate a comunicării și a comportamentului. Toate acestea îl transformă pe lăutar într-un factor ordonator al comunității, căci el este vocea simbolică a tradiției comprimate în cântec. În zilele noastre, lăutarii din Timoc, dar și din alte zone ale Balcanilor, aproape că au dispărut. La fel s-a întâmplat și cu bogatul lor repertoriu de cântece bătrânești, dintre care cele mai multe nu au fost consemnate la timp și, astfel, au fost sortite uitării. În cazul lui Sima Prunarević însă, s-a întâmplat ceva cu totul ieșit din comun și soarta a hotărât ca repertoriul lui să nu se piardă, ba, chiar mai mult, să devină cunoscut, acum, după circa o sută de ani, și publicului român.

Fiul lăutarului, Dobrivoje Prunarević, un ins fără talent muzical, fără studii înalte, a avut însă intuiția și a simțit datoria morală față de tatăl său de a consemna cântecele din repertoriul său interpretativ. Lucru pe care l-a și făcut, între 1963 și 1966, transcriind cântecele în graiul românesc vorbit în localitate, cu caractere chirilice, în cinci caiete. Fiecare caiet are pe copertă menționat anul în care s-a început transcrierea cântecelor, ziua în care acestea au fost auzite și succinte informații despre lăutar și colecționar, iar la începutul și la sfârșitul fiecărui cântec sunt oferite date despre unele personaje și despre locul unde s-a petrecut acțiunea. Fiul lăutarului îl descrie pe

acesta în cuvinte simple și calde: „Tata, om de 76 de ani, șede în pat și-n spune cântece cu drag”. E, adică, implicat afectiv în procesul redactării și face eforturi pentru a salva o zestre culturală importantă.

A treia și ultima etapă în procesul de salvagardare a acestei comori spirituale este această carte, care a luat ființă după ce manuscrisele au ajuns, printr-o întâmplare providențială, în mâinile tinerei cercetătoare Elena Ramona Potoroacă, de la Muzeul ASTRA din Sibiu. Aceasta, ajutată de Zvonko Trailović, originar din satul Osnicea de pe Valea Timocului, care în prezent locuiește la Sibiu, a tipărit cântecele bătrânești, sub forma unor facsimile ale caietelor originale și, de asemenea, le-a transliterat în limba română, o decizie justificată și oportună, deoarece, spre deosebire de culegerile eterogene de poezie populară, care scot în evidență perspectiva antologatorilor, volumul de față îl aduce în atenția cititorilor în primul rând pe rapsod. Acest volum reprezintă un omagiu adus lăutarului Sima Prunarević, fiului său, dar și tuturor lăutarilor români din Timoc care au transmis, generație de generație, zestrea spirituală românească în spațiul sârbesc. Dar, mai mult decât atât, este un dar de mare valoare pentru cititorul român, care, fără efortul uriaș Elenei Ramonei Potoroacă și al lui Zvonko Trailović de a translitera cântecele, nu le-ar fi putut citi. Această carte va reprezenta un prețios instrument de lucru pentru folcloriștii interesați să evidențieze motivele comune de o parte și de cealaltă a Dunării, la românii din nordul și din sudul fluviului, dar și la popoarele din Balcani, dar și pentru lingviști, care au acum parte de un material valoros, de mostre autentice de limbă românească de pe Valea Timocului.

Valoarea volumului este sporită și de cele două studii introductive, unul lingvistic, semnat de Vasile Frățilă, în care reputatul dialectolog face câteva observații pertinente asupra limbii din manuscrisele de la Zlocutea, insistând pe termenii învechiți, care aparțin stratului de origine latină și autohtonă, iar celălalt folcloristic, semnat de Mirela Ocnic, în care este prezentat profilul general al rapsodului, tiparul cântecelor bătrânești și locul celor din volumul de față în spațiul balcanic.

Annemarie Sorescu-Marinković

Două studii privind păstoritul în România

La o bibliografie și așa substanțială legată de păstoritul românesc, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu adaugă în anul 2010 două studii privind tradiția și starea actuală a acestei ocupații, realizate de specialiști ai Facultății de Montanologie, pe baza unui grant sprijinit de Islanda, Norvegia și Liechtenstein cu sprijinul Societății Progresul Silvic Sibiu.

Primul volum se intitulează *Studiu privind stâna, produsele și subprodusele tradiționale de stână din arealul rural montan*, coordonator dir. ing. Mihaela Stanciu. Al doilea volum este *Studiu privind relațiile tradiționale, culturale și spiritualitatea profundă, existentă între repaosurile activității de bază pastorală și marile sărbători religioase la românii din arealul montan*, coordonator Săvoiu Gheorghe.

La realizarea celor două studii au participat peste 20 de cercetători, profesori universitari și colaboratori, specialiști în domeniile etnografice tradiționale a păstoritului contemporan, a prelucrării laptelui și produselor lactate. Autorii au acordat atenție situației păstoritului tradițional, a situației actuale, la zi a acesteia, valorilor spirituale și religioase a acestei ocupații, căutând soluții de dezvoltare durabilă.

Primul studiu se referă la unele aspecte istorice ale păstoritului ca ocupație străveche la români, stăruind asupra rolului Mărginimii Sibiului și a păstoritului transhumant dintr-o perspectivă actuală. La acestea se adaugă posibile „tehnici” legate de stână, a lor de prelucrarea tradițională a laptelui, valorificarea produselor lactate pornind de la prioritățile și compoziția laptelui, la numeroasele produse realizate prin prelucrarea lui (produse lactate acide, produse și subproduse la stână, brânzeturile tradiționale). Studiul continuă cu particularitățile creșterii ovinelor pentru lapte, rasele lor, protejarea, tehnologia mulsului sau târlirii terenului ca sursă a fertilizării sale.

O importantă parte a cercetării depășește moștenirea tradițională, rurală, referindu-se la situația actuală a păstoritului (iar concluziile nu sunt dintre cele mai optimiste privind conservarea acestei ocupații), dar contribuind prin cercetări de teren la depistarea unor rețete lactate a produselor din lapte, la stânele din județele Vâlcea (Vaideeni), Argeș (Rucăr, Corbi, Domnești) și satele Mărginimii Sibiului. La această componentă regională se adaugă aspecte statistice și